

УДК 327.56:341.123:355.4

ВІЙСЬКОВА ІНТЕРВЕНЦІЯ ЯК ЗАСІБ ВСТАНОВЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОЇ МОДЕЛІ ФУНКЦІОНУВАННЯ ДЕРЖАВИ

Компанієць О. В.

Аспірантка кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Науковий керівник: доктор політичних наук, професор Г. М. Перепелиця.

Анотація. У контексті недієздатних держав вважається, що шляхом інтервенції міжнародна спільнота може відновити функціонування державного апарату та забезпечити зміни, які були б малоймовірними без зовнішнього втручання. Однак, міжнародно-політична практика показує, що військові інтервенції у недієздатні держави не обов'язково досягають бажаного результату – реконструкції держави. Інтервенції з амбіцією принести швидке вирішення проблем недієздатних держав часто ігнорують складні і спірні політичні питання ситуацій, що супроводжують процес ерозії державної влади. Недалекоглядні і погано інформовані зовнішні військові втручання можуть матеріалізувати силові дисбаланси і сприяти ескалації конфлікту в цільовій державі. Більш того, провал міжнародних зусиль з відбудови державного управління на фоні загальної дестабілізації, посиленої зовнішнім військовим втручанням, може спричинити новий виток внутрішньополітичної боротьби за монополію на насилля та поглибити соціально-політичний хаос. Водночас, у ситуаціях стрімкого погіршення внутрішньополітичної та регіональної безпеки, спровокованим втратою державою дієздатності, військова інтервенція може виявитися ефективним інструментом, головною перевагою якого у порівнянні з іншими стратегіями є швидкість реагування та форсування соціально-політичних змін.

Ключові слова: військова інтервенція, внутрішньополітичний конфлікт, ерозія держави, міжнародна безпека, недієздатна держава.

Постановка проблеми. У наукових і політичних колах домінує думка, що нездатність держави здійснювати контроль і реалізовувати владу в межах суверенних кордонів є головним чинником появи та стрімкого поширення викликів регіональній і міжнародній системі безпеки. Неспроможність держави забезпечувати потреби населення і гарантувати суспільний порядок спричиняє та поглиблює гуманітарну кризу, основними проявами якої є екологічна деградація районів країни, голод населення, спалах інфекційних захворювань, значні потоки внутрішньо переміщених осіб та біженців. Внутрішні конфлікти в таких державах мають значний потенціал до дестабілізації цілих регіонів, поширюючи соціально-політичний хаос та насилля на сусідні країни, недостатньо пристосованих до відповіді на зовнішні виклики національній безпеці.

Недієздатні держави вважаються міжнародною спільнотою найбільш ймовірними пристановищами та інкубаторами транснаціонального тероризму, а непідконтрольні центральному уряду території – анархічними каналами для нелегальної торгівлі зброєю, у тому числі масового знищення, наркотичними речовинами, людьми та відмивання грошей, створюючи серйозні проблеми для безпеки і стабільності навіть географічно віддалених країн і системи міжнародних відносин в цілому.

Втрата державою дієздатності свідчить про те, що система управління не була достатньо ефективною, щоб забезпечити належну реалізацію державою своїх функцій, тому має бути реформованою для уможливлення відбудови держави та її соціально-політичних зв'язків з громадянами. Зважаючи на те, що ендегенна еволюція інституту держави є довготривалим, сповненим турбулентності процесом, який може зайняти від декількох поколінь до століть перетворень, в той час як негативні наслідки від ерозії державного контролю мають значний потенціал до дестабілізації не лише локальної, а й регіональної та міжнародної системи безпеки, пошук стратегій з відновлення ефективності держави виступає одним з ключових завдань на порядку денному міжнародної спільноти.

Один з провідних експертів з питань недієздатних держав Роберт Ротберг вважає військові інтервенції ефективним інструментом відновлення функціонування таких акторів. Посилаючись на приклади сирийської інтервенції в Лівані (1976-2005 рр.) і російської інтервенції в Таджикистані (1992-1997 рр.), які виявилися позитивними для проектів державної реконструкції в цих двох країнах в умовах громадянської війни, вчений стверджує: «Саме у випадках держав, що зазнали кризи чи провалу функціонування, ООН, міжнародні організації, провідні держави, регіональні гегемони і коаліції добровольців мають стратегічну та моральну відповідальність втрутитися від імені осаджених громадян і зменшити людські втрати» [1, с. 31].

Мета статті – встановити ефективність військової інтервенції як інструменту відбудови недієздатних держав і визначити особливості його реалізації у контексті інституційного колапсу таких акторів.

Основні результати дослідження. Доповідь Міжнародної комісії з втручання та державного суверенітету 2001 року підкреслює моральну відповідальність функціонуючих держав за добробут населення держав, які втратили дієздатність: «Якщо держави не виконують своїх обов'язків, то завданням більш відповідальних членів міжнародного співтовариства є втрутитися – не лише заради багатостраждальних громадян, а й міжнародного миру і безпеки» [2, с. 7]. Водночас, Доповіддю підтримується домінуюче у політичних колах сприйняття недієздатних держав як джерел загроз міжнародному миру і стабільності, які потребують негайної відповіді міжнародної спільноти, зокрема військової інтервенції.

Яскравим свідченням того, що стан недієздатності чи «провалу функціонування» став сприйматись об'єктивною загрозою чи порушенням миру, достатніми для ініціювання легітимних інтервенцій, є сучасна практика Ради Безпеки ООН. У 1992 році у Резолюції 794 РБ проголосила, що «масштаб людської трагедії, викликаною конфліктом у Сомалі, посилений перешкодами на шляху розподілу гуманітарної допомоги» становить загрозу міжнародному миру і безпеці [3]. Це було досить незвичним для міжнародного права прецедентом, адже резолюція не робила посилань на транскордонні ефекти колапсу держави, а радше представила природу обставин, викликаних втратою державою дієздатності, достатньою, щоб становити «загрозу» чи «порушення» міжнародного миру і безпеки, як вимагає стаття 39 Статуту ООН для ініціювання місії за Розділом VII [4, с. 734]. Правові реалісти стверджують, що стаття 39 надає Раді Безпеці «юрисдикцію над будь-якою «загрозою миру», аніж виключно над загрозами міжнародному миру, і тому дозволяє втручатись у внутрішні справи інших держав для припинення порушень прав людини, які не породжують транскордонних наслідків [5, с. 40]. Таким чином, Резолюція 794 заклала основу для встановлення прямого зв'язку між провалом функціонування держави та міжнародним миром і безпекою, а також авторизації міжнародною спільнотою застосування сили у відповідь на таку політичну ситуацію. У Резолюції 841 Рада Безпеки пішла ще

далі, визнаючи сформований в результаті військового перевороту в Гаїті режим генерала Рауля Седра недемократичним і тому таким, що представляє загрозу миру у відповідності зі статтею 39 Статуту ООН [6]. Варто зазначити, що коли застосування сили було санкціоновано Резолюцією 940 у 1994 році, РБ утрималася від будь-яких згадок про суверенітет Гаїті, чий демократично-обраний уряд був у вигнанні [7]. Подібним чином у Резолюції 688 щодо іракських курдів Рада Безпеки встановила наявність транскордонних наслідків від внутрішніх порушень прав людини та заявила, що порушення державою прав людини у відношенні до своїх громадян є також загрозою миру [8]. Крім того, у серії резолюцій щодо Боснії-Герцеговини, Руанди та Гаїті миротворчим силам (як у випадку з Операцією ООН у Сомалі II) були надані повноваження використовувати будь-які необхідні засоби для примусу сторін до миру [4, с. 744]. Примітно, що Рада Безпеки не здійснила спроби спочатку застосувати санкції чи примусові методи, які зазвичай передують зверненню до військової сили. Основним припущенням у поясненні такого рішення є те, що РБ визнала відсутність ефективної держави-агресора, з якою можна було б вести переговори чи примусувати до змін, адже країни не мали легітимних представників [9, с. 25-26].

Аналіз сукупної практики Ради Безпеки ООН показує, що міжнародна спільнота почала відповідати безпосередньо на характерні для втрати державою дієздатності негативні процеси. Наприклад, РБ широко інтерпретувала свій мандат залучатися до більших «дій з будівництва миру у формі далекосяжних цивільних заходів від демобілізації збройних сил до кроків з розробки та консолідації... інфраструктури і реформ... урядових і конституційних структур» [4, с. 732]. Однак, за словами правознавця Р. Гайс, «ще належить побачити, чи буде Рада Безпеки послідовною у своїх діях і визнає втрату державою ефективності функціонування самостійною загрозою миру у дусі статті 39, незалежно від гуманітарної кризи, породженою нею» [10, с. 132]. Крім того, визначення умов, за яких втрата державою дієздатності чи колапс державного апарату стає достатньою підставою для зовнішнього втручання, становить окреме питання для міжнародної спільноти.

У відсутності консенсусу з приводу зазначених вище питань, міжнародна спільнота вдається до гуманітарних інтервенцій у держави, що втрачають (чи втратили) дієздатність.

Поняття «гуманітарна інтервенція» не має прийнятого у міжнародному праві визначення, однак більшість вчених називають її ключовими характеристиками: (а) застосування військової сили, (б) відсутність дозволу цільової держави, (в) допомога громадянам цільової держави (або третіх сторін) і (г) діяльність з або без авторизації ООН [11, с. 4]. Класичною у міжнародно-політичній науці є запропонована правознавцем Джеффом Гольцгрефе дефініція гуманітарної інтервенції як погрози чи застосування сили державою (чи групою держав), що має на меті запобігти чи припинити поширені серйозні порушення фундаментальних прав людини осіб, які не є громадянами держави-ініціатора дій, без дозволу держави, на території якої сила застосовується [5, с. 18].

Практика міжнародних інтервенцій у недієздатні держави показує, що з початком операції питання безпеки стають більш пріоритетними, ніж прав людини, а економічний розвиток – важливішим за правосуддя і справедливість.

У контексті недієздатних держав вважається, що шляхом інтервенції міжнародна спільнота може відновити функціонування державного апарату та забезпечити зміни, які були б малоймовірними без зовнішнього втручання. Таке припущення упускає (1) ймовірність того, що військова інтервенція виявиться неуспішною, (2) можливість того, що зовнішні зусилля принесуть більше шкоди, ніж користі для цільової держави, і (3) мож-

ливість еволюції ендогенних механізмів управління, які є значно ефективнішими за спроби встановити державну модель військовими інтервентами.

Міжнародні інтервенції у недієздатні держави не обов'язково приносять бажаного результату – відновлення ефективності функціонування держави. Міжнародні операції в Боснії, Камбоджі, Мозамбіку і Сьєрра-Леоне є історіями часткового успіху інтервенцій, в яких ООН залучила значні політичні та економічні ресурси, щоб зусилля з відбудови держави принесли результат. ООН витратила 471 мільйон доларів на місію в Мозамбіку протягом короткого періоду з грудня 1992 року по грудень 1994 року; витрати в Камбоджі склали 1,6 мільярдів доларів з листопада 1991 року по вересень 1993 року [12, с. 1009-1010], проте ряд проблем щодо розвитку почуття колективної ідентичності та безпеки досі є невирішеними в обох країнах. Помітного успіху у відновленні дієздатності держави в Афганістані, Сомалі чи Судані (з 9 липня 2011 р. – Республіці Південний Судан) ООН не досягнуто.

Більш того, провал міжнародних зусиль з відбудови державного управління на фоні загальної дестабілізації, посиленої зовнішнім військовим втручанням, може спричинити новий виток внутрішньополітичної боротьби за монополію на насилля та поглибити соціально-політичний хаос. Невдалі спроби державної реконструкції в Гаїті (1915-1934, 1994-1996), Камбоджі (1970-2003) і Кубі (1898-1902, 1906-1909, 1917-1922) «увінчалися» громадянськими війнами і встановленням жорстких авторитарних режимів.

Не кожен випадок втрати державою дієздатності потребує міжнародної військової відповіді. Стрімкі військові інтервенції без попередніх мирних зусиль врегулювання ситуації чи вирішення конфлікту у недієздатній державі можуть завдати їй суттєвої шкоди, як мало місце з миротворчою операцією ООН в Сомалі (UNOSOM II), яка не лише поглибила незгоду між локальними фракціями і кланами, а й через низький рівень участі місцевих недержавних акторів і населення у мирному процесі позбавила будь-якої легітимності залишків державного апарату та можливості досягнення миру [13, с. 373]. Інтервенції з амбіцією принести «швидке вирішення» проблем недієздатних держав часто ігнорують складні і спірні політичні питання ситуацій, що супроводжують процес кризи чи провалу функціонування держави. Недалекоглядні і погано інформовані зовнішні військові втручання, як приміром збройна інтервенція Ефіопії до Сомалі у грудні 2006 року, мають тенденцію матеріалізувати силові дисбаланси і сприяти ескалації конфлікту в цільовій державі [14, с. 54].

У політичному дискурсі домінують два основні аргументи проти ідеї застосування військових інтервенцій з метою відновлення функціонування держави. Перший спирається на класичну інтерпретацію неподільності суверенітету і не визнає автоматичну втрату державою внутрішнього (і часто зовнішнього) суверенітету у зв'язку з кризою чи провалом її функціонування. Держава зберігає своє право реалізовувати будь-які заходи в рамках суверенної території і має бути захищеною від зовнішніх інтервенцій. Другий аргумент у дусі демократії ідеалів Французької революції постулює, що народ має уряд, на який він заслуговує. Уряд є виразником політичної культури нації, а не тільки «механікою процесу відбору» (за винятком ситуацій, коли сам процес відбору відображає національну політичну культуру). Будь-яка спроба втрутитися у справи держави є безглуздою, згідно такої точки зору, тому що вона вступає у протиріччя з національними способами регуляції політичного життя, у тому числі в умовах втрати державою дієздатності чи провалу функціонування.

Однак, надмірно обережні дії можуть виявитися рівнозначно руйнівними, що було проілюстровано повною мірою, коли міжнародна спільнота утрималася від втручання в геноцид у Руанді в 1994 році.

У ситуаціях стрімкого погіршення внутрішньополітичної та регіональної безпеки, спровокованим втратою державою дієздатності, військова інтервенція може виявитися ефективним інструментом, головною перевагою якого у порівнянні з дипломатичним чи економічним тиском, які потребують діючого уряду цільової країни для реалізації належного тиску [4, с. 732], є швидкість реагування та форсування соціально-політичних змін. Аналіз практики військового втручання міжнародної спільноти у недієздатні держави дозволяє виокремити ключові принципи ефективності інтервенцій як стратегії відновлення функціонування таких акторів.

1. Міжнародна інтервенція має бути правовою і легітимною:

- усі інші невійськові засоби врегулювання ситуації були вичерпані;
- наслідки бездіяльності є очевидно гіршими, ніж наслідки від зовнішньої військової операції;
- заходи з відновлення ефективності держави не мають бути більш небезпечними чи деструктивними, ніж наслідки від втрати державою дієздатності;
- інтервенція авторизована Радою Безпеки ООН;
- місія користується широкою підтримкою міжнародної спільноти та провідних регіональних міжнародних організацій і не провокує формування сприйняття її як «окупації» місцевим населенням.

2. Місія має достатні шанси на успіх, враховуючи:

- особливості локальної та регіональної соціально-політичної динаміки;
- історичні взаємозв'язки, етнічний склад і культурні норми населення недієздатної держави;
- ступінь потенційної підтримки військового втручання серед населення держави-об'єкта інтервенції і ключових легітимних недержавних акторів;
- архітектуру регіональної системи та взаємодію цільової держави з безпосередніми географічними сусідами.

3. Військова операція має керуватись чітко визначеним і реалістичним планом у рамках комплексної програми з відновлення ефективності функціонування держави.

Амбітна місія ООН з примусу до миру в Сомалі (UNOSOM) мала на меті сприяти національному примиренню і відродженню держави за «широкою участю усіх верств сомалійського суспільства» [15]. Відновлення держави, що зазнала повного колапсу функціонування, було на той час (1993 рік) безпрецедентним завданням. Його виконання було суттєво ускладнено слабкою політичною здатністю ООН і приречено на провал надто нереалістичними термінами – 2 роки було відведено координаторами місії на досягнення національного примирення, підготовку проекту нової конституції, вибору районних і регіональних рад і тимчасових національних законодавчих зборів, проведення референдуму, перепису населення, реєстрації виборців і загальнодержавних виборів [16, с. 157].

Тривала міжнародна присутність не є запорукою успіху інтервенції, проте ранній вихід гарантує провал місії [17, с. 348]. Крім того, стратегія виходу потребує окремої уваги і має здійснюватися лише за умови встановлення ефективної моделі підтримання стабільності та розвитку держави після завершення роботи місії.

Зусилля міжнародної спільноти в Гаїті з 1994 по 2001 рр., включаючи серію операцій ООН з підтримки миру, не мали чітких стратегій виходу та розвитку держави і не привели до встановлення стабільної функціонуючої форми правління. Терміни роботи місій були надто короткими і негнучкими, що змусило учасників операцій зосереджуватися більше на завершенні роботи, ніж реалізації мандатів [18, с. 25].

4. Ефективна структура контролю та управління місії, зокрема:
- уніфіковані цивільна та військові компоненти операції;
 - достатній ступінь автономії від країн, що надали війська, і міжнародних організацій;
 - дієва система консультацій між партнерами місії і місцевими акторами, чия участь є ключовою для досягнення цілей військової операції.

Відсутність достатньої автономії дій місії в Гаїті від керівництва Сполучених Штатів Америки вважається важливим фактором неуспішності операції, а однією з причин провалу міжнародної інтервенції в Сомалі була відсутність єдиного військового командування [19, с. 3].

5. Країни-контрибутори контингентів і міжнародні організації повинні забезпечити місію адекватними політичними, економічними і військовими ресурсами.

За словами американського дипломата і Спеціального представника Президента США з питань Афганістану і Пакистану (2014 р.) Джеймса Доббінса, єдиним найбільш важливим контрольованим елементом у визначенні успіху військової інтервенції для відновлення функціонування держави є «рівень зусиль, визначений кількістю військ, грошей і часу» [20, с. 17]. Недостатні ресурси стали головною причиною провалу другої операції в Сомалі і місії ООН у Боснії [19, с. 4].

Інтервенція в Афганістан є однією з найменш підкріпленою ресурсами з часів Другої світової війни. Приміром, у провінції Кандагар співвідношення сил порядку включно з афганською поліцією становить лише 1/10 від кількості, яка вважається у міжнародній миротворчій практиці достатньою для стримування повстання [21, с. 27]. Водночас, суттєві ресурси у розпорядженні місії не гарантують її успіху, адже «ніде у світі ООН не інвестувала так багато і досягнула так мало», як в Демократичній Республіці Конго [22, с. 59].

6. Професіоналізм та етична поведінка учасників операції.

Персонал місії має бути обізнаним щодо традиційних локальних практик і ставитися з повагою до культури і релігії місцевого населення і бути неупередженим у питаннях культурних розбіжностей між етнічними чи релігійними конкуруючими групами. Висока етичність військових і цивільних членів контингенту є ключовими у формуванні довіри населення до місії та її дій, а тому й певною мірою її успіху.

Однією з причин марності миротворчих зусиль ООН у Конго експерти називають повну втрату місією легітимності в очах конголезців (і міжнародної спільноти) у зв'язку з численними злочинами миротворців, зокрема участі в контрабанді природних ресурсів, торгівлі зброєю, наданні розвідданих військовим групам, а також гвалтуванні жінок і неповнолітніх [22, с. 59].

7. Транспарентність та об'єктивність процесу визначення недієздатних держав та ситуацій, які потребують збройного втручання міжнародної спільноти.

«Часом заяви про те, що недієздатні держави становлять загрозу [для міжнародного миру] є настільки непереконливими, що залишається дивуватися, чи не є такі аргументи просто засобом для мобілізації підтримки для іноземних інтервенцій», – діляться міркуваннями щодо природи міжнародних інтервенцій у недієздатні держави аналітики Інституту Катона (США) Джастін Логан і Крістофер Пребл [23, с. 6]. Динаміка більшості міжнародних інтервенцій у недієздатні держави показує, що в той час як гуманітарні мотиви все ж простежуються, зовнішнє втручання тісно пов'язане з комплексними внутрішньо і зовнішньополітичними інтересами держав-інтервентів [24, с. 29]. Інтервенції у недієздатні держави є дуже вибірковими і здійснюються з міркувань національних інтересів і міжнародної політичної економії, ніж безпеки людини в недієздатній державі і регіоні.

Ефективні інтервенції мають слідувати чітко встановленим об'єктивним принципам і бути неупередженими у виборі цільових держав, щоб користуватися легітимністю в очах ендогенних акторів недієздатної держави та міжнародної спільноти (про що зазначено у першому пункті політичних рекомендацій).

На думку Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй 1992-1996 рр. Бутроса Бутрос-Галі, міжнародна інтервенція у недієздатні держави має включати спроби з національного примирення та відновлення ефективного управління, враховуючи, що наслідки внутрішньополітичних конфліктів у таких державах є зазвичай набагато більш руйнівними і далекосяжними, ніж у випадку подібних конфліктів у функціонуючих державах чи міждержавних воєн [25, с. 599]. Військова інтервенція в багатьох пост-конфліктних ситуаціях спрямована гарантувати безпеку в умовах відсутності ефективного уряду, здатного забезпечити дотримання сторонами конфлікту досягнутих домовленостей або попередити новий виток насилля. Крім того, безпека відіграє ключову роль у реалізації усіх зусиль з відновлення функціонування держави. Насамперед, зовнішня військова місія покликана створити умови для державобудівництва, шляхом стримування (чи нейтралізації) актора-агресора, відновлення порядку, підтримування миру і попередження державних переворотів.

Висновки. Міжнародні інтервенції у недієздатні держави як стратегія відновлення ефективності функціонування держави несе ряд викликів цільовій державі, адже неминуче призводить до загальної дестабілізації встановлених інститутів і механізмів управління та врегулювання конфліктами і, у випадку непослідовної і недалекоглядної реалізації, може спричинити новий виток внутрішньополітичної боротьби за монополію на насилля та поглибити соціально-політичний хаос. Однак, у ситуаціях стрімкого погіршення внутрішньополітичної та регіональної безпеки, спровокованим втратою державою дієздатності, військова інтервенція може виявитися ефективним інструментом, головною перевагою якого у порівнянні з іншими методами впливу є швидкість реагування та форсування соціально-політичних змін. Військова інтервенція в багатьох пост-конфліктних ситуаціях спрямована гарантувати безпеку в умовах відсутності ефективного уряду, здатного забезпечити дотримання сторонами конфлікту досягнутих домовленостей або попередити новий спалах насилля, а також створити умови для здійснення державобудівництва.

Список використаної літератури

1. Rotberg R. The Failure and Collapse of Nation-States: Breakdown, Prevention, and Repair / R. Rotberg // *When States Fail: Causes and Consequences* / R. Rotberg. – Princeton: Princeton University Press, 2004. – P. 1-49.
2. Engberg-Pedersen L. *Fragile Situations: Background Papers* / L. Engberg-Pedersen, L. Andersen, F. Stepputat, D. Jung. – Copenhagen: Danish Institute of International Studies, 2008. – 56 p.
3. United Nations Security Council Resolution 794 [Electronic Resource] // United Nations Security Council. – 1992. – 3 December. – Mode of access: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Chap%20VII%20SRES%20794.pdf> (accessed on 04. 04. 2016).
4. Thürer D. The 'Failed State' and International Law / D. Thürer // *International Review of the Red Cross*. – 1999. – Vol. 81. – № 836. – P. 731-761.
5. Holzgrefe J. L. *The Humanitarian Intervention Debate* / J. L. Holzgrefe // *Humanitarian Intervention. Ethical, Legal, and Political Dilemmas* / Ed. by J. L. Holzgrefe, R. Keohane. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – P. 15-32.

6. United Nations Security Council Resolution 841 [Electronic Resource] // United Nations Security Council. – 1993. – 16 June. – Mode of access: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/354/58/IMG/N9335458.pdf> (accessed on 04. 04. 2016).
7. United Nations Security Council Resolution 940 [Electronic Resource] // United Nations Security Council. – 1994. – 31 July. – Mode of access: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/312/22/PDF/N9431222.pdf> (accessed on 04. 04. 2016).
8. United Nations Security Council Resolution 688 [Electronic Resource] // United Nations Security Council. – 1991. – 5 April. – Mode of access: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/596/24/IMG/NR059624.pdf> (accessed on 04. 04. 2016).
9. Chan K. State Failure and the Changing Nature of the Jus Ad Bellum / K. Chan // Leuven Centre for Global Governance Studies. – 2013. – February. – 30 p.
10. Geiß R. Armed Violence in Fragile States: Low-intensity Conflicts, Spillover Conflicts, and Sporadic Law Enforcement Operations by Third Parties / R. Geiß // International Review of the Red Cross. – 2009. – Vol. 91. – № 873. – P. 127-142.
11. Karda S. Humanitarian Intervention: The Evolution of the Idea and Practice / S. Karda // Journal of International Affairs. – 2001. – Vol. 6. – № 2. – P. 2-13.
12. Ottawa M. Rebuilding State Institutions in Collapsed States / M. Ottawa // Development and Change. – 2002. – Vol. 33. – № 5. – P. 1001-1023.
13. Gizelis T.-I. Why Humanitarian Interventions Succeed or Fail: The Role of Local Participation, Cooperation and Conflict / T.-I. Gizelis, K. Kosek // Journal of the Nordic International Studies Association. – 2005. – Vol. 40. – № 4. – P. 363-383.
14. Hagmann T. Failures of the State Failure Debate: Evidence from the Somali Territories / T. Hagmann, M. Hoehne // Journal of International Development. – 2008. – Vol. 21. – P. 42-57.
15. United Nations Security Council Resolution 814 [Electronic Resource] // United Nations Security Council. – 1993. – 26 March. – Mode of access: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Chap%20VII%20SRES%20814.pdf> (accessed on 04. 04. 2016).
16. Menkhaus K. State Failure, State-Building, and Prospects for a 'Functional Failed State' in Somalia / K. Menkhaus // The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science. – 2014. – Vol. 656. – P. 154-172.
17. Chesterman S. Transitional Administration, State-Building and the United Nations / S. Chesterman // Making States Work: State Failure and the Crisis of Governance / Ed. by S. Chesterman, M. Ignatieff, R. Thakur. – Tokyo: United Nations University Press, 2005. – P. 339-358.
18. Carment D. Effective Defence Policy for Responding to Failed and Failing States / D. Carment // Canadian Defence & Foreign Affairs Institute's Research Paper Series. – 2005. – June. – 34 p.
19. Fraser D. Failed States: Why They Matter and What We Should Do About Them / D. Fraser // Canadian Institute of International Affairs International Insights. – 2007. – Vol. 5. – № 2. – P. 1-6.
20. Dobbins J. Nation-Building, The Inescapable Responsibility of the World's Only Superpower / J. Dobbins // RAND Review. – 2003. – Summer. – P. 17-20.
21. Quinlivan J. Burden of Victory: The Painful Arithmetic of Stability Operations / J. Quinlivan // RAND Review. – 2003. – Summer. – P. 27-29.
22. Trefon T. Congo Masquerade: The Political Culture of Aid Inefficiency and Reform Failure / T. Trefon. – New York: Zed Books, 2011. – 160 p.

23. Logan J. Failed States and Flawed Logic: The Case against a Standing Nation-Building Office / J. Logan, C. Preble // CATO Institute. – Policy Analysis. – 2006. – № 560. – P. 1-32.
24. Hoehne M. Somalia zwischen Krieg und Frieden. Strategien der friedlichen Konfliktaustragung auf internationaler und lokaler Ebene / M. Hoehne. – Hamburg: Institut für Afrika – Kunde im Verbund Deutsches Übersee-Institut, 2002. – 147 s.
25. Boutros-Ghali B. Towards the Twenty-First Century: International Law as a Language for International Relations / B. Boutros-Ghali // International Law as a Language for International Relations Report / Ed. by A. R. Signe. – The Hague: Kluwer Law International, 1996. – P. 593-600.

MILITARY INTERVENTION AS MEANS TO ESTABLISHING EFFECTIVE MODEL OF STATE

Olesia Kompaniits

PhD Student at the Department of International Relations and Foreign Policy, Institute of International Relations, Taras Shevchenko National University of Kyiv.

Scientific supervisor: Doctor of Political Science, Professor Hryhoriy Perepelytsia.

Abstract. *In the context of failed states, it is considered that intervention by the international community can restore state apparatus proper functioning and ensure changes that would have been unlikely without external interference. However, international political practice shows that military interventions in failed states do not necessarily achieve the desired result – reconstruction of the state. Intervention of ambition to bring a speedy resolution of failed states problems often ignore the complex and contentious political issues in situations that accompany the process of state power erosion. Short-sighted and ill-informed foreign military intervention could materialise power imbalances and promote the escalation of the conflict in the target country. Moreover, the failure of international efforts to rebuild public administration in an atmosphere of overall destabilisation, aggravated by the external military intervention, may cause a new round of political struggle for the monopoly of violence and deepen the social and political chaos. However, in situations of rapid deterioration in internal and regional security, provoked by state failure, military intervention may be an effective tool. Its main advantage compared to other strategies is the promptness of response and speeding up of social and political change.*

Key words: *military intervention, intrastate conflict, state erosion, international security, failed state.*

References

1. Rotberg R. The Failure and Collapse of Nation-States: Breakdown, Prevention, and Repair / R. Rotberg // When States Fail: Causes and Consequences / R. Rotberg. – Princeton: Princeton University Press, 2004. – P. 1-49.
2. Engberg-Pedersen L. Fragile Situations: Background Papers / L. Engberg-Pedersen, L. Andersen, F. Stepputat, D. Jung. – Copenhagen: Danish Institute of International Studies, 2008. – 56 p.
3. United Nations Security Council Resolution 794 [Electronic Resource] // United Nations Security Council. – 1992. – 3 December. – Mode of access: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Chap%20VII%20SRES%20794.pdf> (accessed on 04. 04. 2016).
4. Thürer D. The 'Failed State' and International Law / D. Thürer // International Review of the Red Cross. – 1999. – Vol. 81. – № 836. – P. 731-761.
5. Holzgrefe J. L. The Humanitarian Intervention Debate / J. L. Holzgrefe // Humanitarian Intervention. Ethical, Legal, and Political Dilemmas / Ed. by J. L. Holzgrefe, R. Keohane. – Cambridge: Cambridge University Press, 2003. – P. 15-32.
6. United Nations Security Council Resolution 841 [Electronic Resource] // United Nations Security Council. – 1993. – 16 June. – Mode of access: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N93/354/58/IMG/N9335458.pdf> (accessed on 04. 04. 2016).
7. United Nations Security Council Resolution 940 [Electronic Resource] // United Nations Security Council. – 1994. – 31 July. – Mode of access: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N94/312/22/PDF/N9431222.pdf> (accessed on 04. 04. 2016).

8. United Nations Security Council Resolution 688 [Electronic Resource] // United Nations Security Council. – 1991. – 5 April. – Mode of access: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/596/24/IMG/NR059624.pdf> (accessed on 04. 04. 2016).
9. Chan K. State Failure and the Changing Nature of the Jus Ad Bellum / K. Chan // Leuven Centre for Global Governance Studies. – 2013. – February. – 30 p.
10. Geiß R. Armed Violence in Fragile States: Low-intensity Conflicts, Spillover Conflicts, and Sporadic Law Enforcement Operations by Third Parties / R. Geiß // International Review of the Red Cross. – 2009. – Vol. 91. – № 873. – P. 127-142.
11. Karda S. Humanitarian Intervention: The Evolution of the Idea and Practice / S. Karda // Journal of International Affairs. – 2001. – Vol. 6. – № 2. – P. 2-13.
12. Ottawa M. Rebuilding State Institutions in Collapsed States / M. Ottawa // Development and Change. – 2002. – Vol. 33. – № 5. – P. 1001-1023.
13. Gizelis T.-I. Why Humanitarian Interventions Succeed or Fail: The Role of Local Participation, Cooperation and Conflict / T.-I. Gizelis, K. Kosek // Journal of the Nordic International Studies Association. – 2005. – Vol. 40. – № 4. – P. 363-383.
14. Hagmann T. Failures of the State Failure Debate: Evidence from the Somali Territories / T. Hagmann, M. Hoehne // Journal of International Development. – 2008. – Vol. 21. – P. 42-57.
15. United Nations Security Council Resolution 814 [Electronic Resource] // United Nations Security Council. – 1993. – 26 March. – Mode of access: <http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/Chap%20VII%20SRES%20814.pdf> (accessed on 04. 04. 2016).
16. Menkhaus K. State Failure, State-Building, and Prospects for a 'Functional Failed State' in Somalia / K. Menkhaus // The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science. – 2014. – Vol. 656. – P. 154-172.
17. Chesterman S. Transitional Administration, State-Building and the United Nations / S. Chesterman // Making States Work: State Failure and the Crisis of Governance / Ed. by S. Chesterman, M. Ignatieff, R. Thakur. – Tokyo: United Nations University Press, 2005. – P. 339-358.
18. Carment D. Effective Defence Policy for Responding to Failed and Failing States / D. Carment // Canadian Defence & Foreign Affairs Institute's Research Paper Series. – 2005. – June. – 34 p.
19. Fraser D. Failed States: Why They Matter and What We Should Do About Them / D. Fraser // Canadian Institute of International Affairs International Insights. – 2007. – Vol. 5. – № 2. – P. 1-6.
20. Dobbins J. Nation-Building, The Inescapable Responsibility of the World's Only Superpower / J. Dobbins // RAND Review. – 2003. – Summer. – P. 17-20.
21. Quinlivan J. Burden of Victory: The Painful Arithmetic of Stability Operations / J. Quinlivan // RAND Review. – 2003. – Summer. – P. 27-29.
22. Trefon T. Congo Masquerade: The Political Culture of Aid Inefficiency and Reform Failure / T. Trefon. – New York: Zed Books, 2011. – 160 p.
23. Logan J. Failed States and Flawed Logic: The Case against a Standing Nation-Building Office / J. Logan, C. Preble // CATO Institute. – Policy Analysis. – 2006. – № 560. – P. 1-32.
24. Hoehne M. Somalia zwischen Krieg und Frieden. Strategien der friedlichen Konfliktaustragung auf internationaler und lokaler Ebene / M. Hoehne. – Hamburg: Institut für Afrika – Kunde im Verbund Deutsches Übersee-Institut, 2002. – 147 s.
25. Boutros-Ghali B. Towards the Twenty-First Century: International Law as a Language for International Relations / B. Boutros-Ghali // International Law as a Language for International Relations Report / Ed. by A. R. Signe. – The Hague: Kluwer Law International, 1996. – P. 593-600.

ВОЕННАЯ ИНТЕРВЕНЦИЯ КАК СРЕДСТВО УСТАНОВЛЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОЙ МОДЕЛИ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ГОСУДАРСТВА

Компаниец А. В.

Аспирантка кафедры международных отношений и внешней политики Института международных отношений Киевского национального университета имени Тараса Шевченко.

Научный руководитель: доктор политических наук, профессор Г. Н. Перепелица.

Аннотация. *В контексте недееспособных государств принято считать, что путем интервенции международное сообщество может восстановить функционирование государственного аппарата и обеспечить изменения, которые были бы маловероятными*

без внешнего вмешательства. Однако международно-политическая практика показывает, что военные интервенции в недееспособные государства не обязательно достигают желаемого результата – реконструкции государства. Интервенции с амбицией принести быстрое решение проблем недееспособных государств часто игнорируют сложные и спорные политические вопросы ситуаций, сопровождающих процесс эрозии государственной власти. Недальновидные и плохо осведомленные внешние военные вмешательства могут материализовать силовые дисбалансы и способствовать эскалации конфликта в целевой стране. Более того, провал международных усилий по восстановлению государственного управления на фоне общей дестабилизации, усиленной внешним военным вмешательством, может спровоцировать новый виток внутривнутриполитической борьбы за монополию на насилие и углубить социально-политический хаос. В то же время, в ситуациях резкого ухудшения внутривнутриполитической и региональной безопасности, спровоцированным потерей государством дееспособности, военная интервенция может оказаться эффективным инструментом, главным преимуществом которого по сравнению с другими стратегиями являются скорость реагирования и форсирования социально-политических изменений.

Ключевые слова: военная интервенция, внутривнутриполитический конфликт, эрозия государства, международная безопасность, недееспособное государство.